

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 267/04-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť Ing. V. Ch., Z. prechodne bytom P., zastúpenej advokátkou JUDr. J. B., Ž., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Nc 1519/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. V. Ch. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Nc 1519/93 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Nc 1519/93 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. V. Ch. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Nitra p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Nitra je p o v i n n ý Ing. V. Ch. uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. J. B., Ž., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 267/04-19 zo 16. septembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. V. Ch. (ďalej len „sťažovateľka“) doručенú ústavnému súdu 3. marca 2004, ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Nc 1519/93.

Na základe výzvy ústavného súdu z 5. apríla 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd v podaní sp. zn. Spr 483/04 z 27. apríla 2004, v ktorom uviedol, že „(...) *ide o spor skutkovo a právne zložitý, vyžadujúci si rozsiahle dokazovanie (...). Konanie trvá viac ako 10 rokov, pričom k dĺžke konania v nemalej miere prispeli samotní navrhovatelia najmä tým, že v posledný deň lehoty na uplatnenie nároku podali nekvalifikovaný a neúplný návrh. (...) Mám zato, že za zbytočný priet'ah nemožno považovať postup súdu, spočívajúci v odstraňovaní nedostatkov návrhu, ani vydanie rozhodnutí, ktoré sú zrušené pre iný právny názor odvolacieho súdu. (...) súd postupoval plynule a s ohľadom na značnú pracovnú zaťaženosť sudcov i primeraným tempom“.*

Sťažovateľka zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podaním doručeným ústavnému súdu 25. novembra 2004, v ktorom uviedla: *«Ak je lehota na podanie návrhu o uplatnenie reštitučného nároku zo zákona stanovená do 31. 12. 1992, znamená to, že aj návrh podaný v posledný deň tejto lehoty sa považuje za včas podaný návrh, a preto nie je na mieste vyjadrenie OS NR, že „k dĺžke konania v nemalej miere prispeli samotní navrhovatelia najmä tým, že v posledný deň lehoty na uplatnenie nároku podali nekvalifikovaný a neúplný návrh.“ (...) Pokiaľ ide o otázku neúplne a nedostatočne podaného návrhu, tu sa stotožňujeme s názorom Krajského súdu v Nitre, ktorý vyjadril v odôvodneniach svojho uznesenia, ktorým boli uznesenia OS NR zrušené a vrátené späť na ďalšie konanie.»*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 11 Nc 1519/93 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 31. december 1992 - sťažovateľka spolu s ďalším žalobcom podala okresnému súdu žalobu vo veci zaplata 11 300 000 Sk z titulu náhrady za živý a mŕtvy inventár podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“);
- 25. máj 1993 - okresný súd stanovil termín informatívneho výsluchu na 3. jún 1993, na ktorom bola sťažovateľka poučená o náležitostiach žalobného návrhu;
- 13. august 1996 - sťažovateľka žiadala, aby okresný súd pokračoval v konaní;
- 13. február 1997 - okresný súd vyzval sťažovateľku pod hrozbou zastavenia konania, aby doplnila žalobu v zmysle poučenia z 3. júna 1993;

- 10. marec 1997 - sťažovateľka zaslala okresnému súdu doplnenú žalobu s listinnými dôkazmi, ktorou žiadala rozhodnúť o pristúpení ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných;
- 17. marec 1997 - okresný súd uznesením nepripustil vstup ďalších účastníkov do konania a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí žalobného návrhu konanie zastavil;
- 3. apríl 1997 - sťažovateľka sa odvolala proti uzneseniu okresného súdu zo 17. marca 1997;
- 30. september 1997 - Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 5 Co 176/97 zrušil uznesenie okresného súdu zo 17. marca 1997 ako vecne nesprávne a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol na krajskom súde od 9. apríla 1997 do 12. februára 1998);
- 18. november 1998 - okresný súd vyžiadal výpisy z obchodného registra o žalovaných ;
- 20. január 1999 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby upresnila označenie subjektov, ktoré navrhovala pribrať do konania na strane žalovaných, uvedením ich obchodného mena,
- 10. február 1999 - sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu;
- 11. február 1999 - okresný súd vyzval sťažovateľku pod hrozbou zastavenia konania, aby predložila výpisy z obchodného registra ohľadne žalovaných;
- 16. apríl 1999 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby oznámila, z akého dôvodu označila spoločnosť RADAR, s. r. o., za jedného zo žalovaných;
- 5. máj 1999 - sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu;
- 31. máj 1999 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby predložila úplnú žalobu;
- 6. júl 1999 - sťažovateľka predložila doplnenie žaloby,
- 21. júl 1999 - okresný súd uznesením rozhodol o rozšírení okruhu žalovaných a súčasne prerušil konanie do skončenia konkurzného konania na majetok žalovaného v I. rade;
- 7. september 1999 - sťažovateľka sa odvolala proti výroku uznesenia okresného súdu z 21. júla 1999 o prerušení konania;
- 4. október 1999 - okresný súd požiadal správcu konkurznej podstaty žalovaného v I. rade o zaslanie uznesenia o vyhlásení konkurzu;
- 13. október 1999 - správca konkurznej podstaty žalovaného v IV. rade zaslal okresnému súdu uznesenie zo 14. mája 1999 o vyhlásení konkurzu na majetok žalovaného v IV. rade;

- 27. október 1999 - okresnému súdu bolo doručené oznámenie správcu konkurznej podstaty žalovaného v I. rade, že podľa jeho vedomia bol konkurz vyhlásený aj na žalovaných v III., IV. a V. rade;
- 19. január 2000 - okresný súd žiadal výpisy z obchodného registra žalovaných, na ktorých bol podľa oznámenia vyhlásený konkurz;
- 11. február 2000 - okresnému súdu bola predložená správa o konkurzoch vyhlásených na žalovaných;
- 30. marec 2000 - krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 77/00 zrušil napadnutý výrok uznesenia okresného súdu vo vzťahu k žalovaným v I., III., IV. a VII. rade a vec vrátil v tejto časti okresnému súdu na ďalšie konanie (spis bol na krajskom súde od 22. februára 2000 do 8. júna 2000);
- 25. október 2000 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby doplnila žalobu presným vyčíslením sumy, ktorú požaduje od každého žalovaného;
- 10. januára 2001 - sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu;
- 28. máj 2001 - okresný súd zastavil konanie uznesením, proti ktorému sa 11. júla 2001 sťažovateľka odvolala;
- 31. január 2002 - krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 21/02 zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol na krajskom súde od 21. januára 2002 do 28. marca 2002);
- 5. jún 2002 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby upresnila okruh žalovaných a petit žaloby;
- 25. september 2002 - sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu;
- 28. november 2002 - okresný súd vyzval sťažovateľku, aby upresnila sumu, ktorú požaduje od každého zo žalovaných a súčasne od Regionálnej pozemkovej a informačnej služby Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „regionálna služba“), žiadal zaslanie „rozdeľovacieho protokolu“, ktorým bol živý a mŕtvy inventár rozdelený medzi žalovaných;
- 3. február 2003 - sťažovateľka reagovala na výzvu okresného súdu;
- 28. február 2003, 16. jún 2003 a 6. október 2003 - okresný súd vyzýval žalovaného v II. rade na predloženie „rozdeľovacieho protokolu“;

- 30. október 2003 - okresný súd uznesením uložil žalovanému v II. rade poriadkovú pokutu z dôvodu nerešpektovania výziev a súčasne ho opätovne vyzval na predloženie „rozdeľovacieho protokolu“;
- 13. november 2003 - okresný súd opravným uznesením opravil odôvodnenie uznesenia z 30. októbra 2003;
- 8. december 2003 - žalovaný v II. rade sa odvolal proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty;
- 16. august 2004 - spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného v II. rade;
- 4. október 2004 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu ako predčasne predložený;
- 7. október 2004 - okresný súd vyzval žalovaného v II. rade, aby doplnil svoje odvolanie;
- 22. október 2004 - žalovaný v II. rade reagoval na výzvu okresného súdu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (IV. ÚS 232/03).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom sp. zn. 11 Nc 1519/93 je reštitučný nárok sťažovateľky z titulu náhrady za živý a mŕtvy inventár v súlade s § 20 zákona o pôde vo výške 11 300 000 Sk. Ústavný súd už konštatoval, že občianskoprávne spory ohľadne uplatňovania reštitučných nárokov boli v počiatočnom štádiu uplatňovania zákona o pôde komplikované tým, že všeobecné súdy nemali skúsenosti s reštitučnými zákonmi (m. m. II. ÚS 67/02). Nedostatok skúseností všeobecných súdov možno považovať za prvok, ktorý robil tieto veci zložitejšími (právne, pretože sprvu neexistoval jednotný, resp. jednotiaci výklad a aplikácia zákona, a skutkovo z dôvodu potreby rozsiahleho dokazovania a v danom prípade aj rozširujúcim sa okruhom žalovaných v priebehu konania, pričom na majetok niektorých z nich bol vyhlásený konkurz), avšak žiadna právna ani skutková zložitosť veci (ktorú namietal aj okresný súd), prípadne nedostatok judikatúry nemôže ospravedlniť to, že 12 rokov po začatí sporu (31. decembra 1992) nebolo vo veci vykonané ani jedno relevantné pojednávanie, ktorého obsahom by bolo vykonanie dôkazov a zisťovanie skutkového stavu, a nebol vyhlásený ani jeden rozsudok vo veci samej. Okrem toho od roku 1992 sa už vykryštalizovala ustálená judikatúra súdov vzťahujúca sa na nároky uplatnené podľa zákona o pôde, ktorá obsahovala aj metodiku dokazovania obsahu uplatnených reštitučných nárokov. Napriek tomu okresný súd nekonal vo veci tak, aby odstránil stav právnej neistoty sťažovateľky, a tento stav trvá aj v čase rozhodovania ústavného súdu.

2) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z hľadiska hodnotenia postupu podľa uvedeného kritéria sa ústavný súd nestotožňuje s argumentáciou okresného súdu v jeho vyjadrení k sťažnosti, že

k predĺženiu konania v nemalej miere prispela aj sťažovateľka tým, že svoj nárok uplatnila na okresnom súde v posledný deň lehoty neúplným návrhom, v dôsledku čoho ju okresný súd musel poučovať o náležitostiach riadneho žalobného návrhu. V tejto spojitosti ústavný súd konštatuje, že okresný súd aj napriek už uvedenej skutočnosti, že išlo o právne zložitú vec týkajúcu sa reštitúcií, v ktorých neexistovala judikatúra, požadoval od sťažovateľky, aby ako osoba práva neznalá správne formulovala svoj nárok na súdnu ochranu. V tejto súvislosti ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že do 30. marca 1994, ale aj po tomto dátume, aj keď v obmedzenejšej podobe, platila poučovacia povinnosť súdu, ktorú si okresný súd voči sťažovateľke nesplnil tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Uvedené tvrdenie podporuje aj rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 5 Co 176/97 z 30. septembra 1997, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súdu zo 17. marca 1997, ktorým okresný súd zastavil konanie z dôvodu nedostatkov žalobného návrhu. Ústavný súd zistil, že okresný súd síce poučil sťažovateľku na informatívnom výsluchu 3. júna 1993 (po viac ako 5 mesiacoch od podania žaloby) o nedostatkoch žalobného návrhu, ale ako to vyplýva z už spomínaného rozhodnutia krajského súdu, poučenie okresného súdu nebolo konkrétne, pretože: *„v ňom nie je uvedené o aké nedostatky návrhu ide a čo má konkrétne návrh obsahovať, či je vadný petit návrhu, alebo či v ňom chýba opísanie rozhodujúcich skutočností či označenie dôkazov, ktorých sa navrhovatelia domáhajú. V tomto poučení sa neuvádza, že by išlo o také nedostatky väd podaného návrhu, ktoré by mali za následok nemožnosť pokračovania v konaní, teda zastavenie konania (...).“* Postup okresného súdu podľa § 5 Občianskeho súdneho poriadku tak nevedol k upresneniu, čoho sa sťažovateľka domáhala a aký je potrebný rozsah dokazovania, hoci zásadu „iura novit curia“ mal v tomto prípade okresný súd uplatniť bezvýnimočne (m. m. II. ÚS 67/02). V dôsledku uvedeného postupu okresného súdu, ktorý si zjavne neuvedomil, že žaloba bola podaná v čase, keď poučovacia povinnosť súdov mala širší záber a vyžadovala iný prístup než po 30. marci 1994, bolo potom potrebné viacnásobne vyzvať sťažovateľku na upresnenie žalobného návrhu (13. február 1997, 20. január 1999, 11. február 1999, 31. máj 1999, 25. október 2000, 5. jún 2002 a 28. november 2002), pričom sťažovateľka reagovala na výzvy okresného súdu v primeranej lehote. Vzhľadom na uvedené skutočnosti okresným súdom namietaný postup sťažovateľky nemožno podľa názoru ústavného súdu pričítať na jej ťarchu.

Na ťarchu sťažovateľky je však možné pričítať to, že po poučení okresným súdom na informatívnom výsluchu 3. júna 1993 predložila doplnenie žalobného návrhu spolu s listinnými dôkazmi až 10. marca 1997 bez toho, aby okresnému súdu oznámila, že za účelom zabezpečenia pre rozhodnutie nevyhnutných listinných dôkazov iniciovala v uvedenom období konanie o určenie povinnej osoby na poskytnutie náhrady za živý a mŕtvy inventár regionálnou službou. Ústavný súd zistil, že sťažovateľka trikrát využila procesný prostriedok odvolania proti rozhodnutiu okresného súdu (3. apríl 1997, 7. september 1999 a 11. júl 2001). Podľa názoru ústavného súdu však túto skutočnosť nemožno pričítať na ťarchu sťažovateľky.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka predkladala okresnému súdu dôkazy (listiny o určení povinných osôb, znalecké posudky o určení hodnoty živého a mŕtveho inventára) na preukázanie svojich tvrdení a sťažnosťami podanými orgánu štátnej správy súdu (30. december 2002 a 2. január 2003) sa domáhala urýchlenia konania v jej veci.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným pŕet'ahom, bol postup okresného súdu.

V rámci svojej judikatúry ústavný súd už vyslovil, že napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky, či sa vec sťažovateľky prerokovala na okresnom súde bez zbytočných pŕet'ahov v súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd prihliadol aj na dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993. Ústavný súd však v tejto súvislosti konštatuje, že do založenia jurisdikcie ústavného súdu 15. februára 2003 predmetné konanie trvalo len viac ako 1 mesiac (žaloba bola podaná 31. decembra 1992).

Pokiaľ ide o postup okresného súdu po založení jurisdikcie ústavného súdu (15. február 1993), ústavný súd zistil nasledovné obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné pŕet'ahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

- od 31. decembra 1992 (podanie žaloby na okresnom súde) do 3. júna 1993 (okresný súd na informatívnom výsluchu poučil sťažovateľku o nedostatkoch žaloby), t. j. v trvaní viac ako 5 mesiacov;
- od 3. júna 1993 (informatívny výsluch sťažovateľky) do 13. februára 1997 (okresný súd vyzval sťažovateľku na doplnenie žaloby), t. j. v trvaní viac ako 3 roky a 8 mesiacov,
- od 12. februára 1998 (okresnému súdu bol vrátený spis z krajského súdu) do 21. júla 1999 (okresný súd uznesením rozhodol o rozšírení okruhu žalovaných a súčasne prerušil konanie), t. j. v trvaní viac ako 1 rok a 5 mesiacov, pričom v uvedenom období okresný súd štyrikrát neefektívne vyzýval sťažovateľku na presné označenie žalovaných a na predloženie výpisov z obchodného registra ohľadne týchto žalovaných, aj napriek tomu, že označenie žalovaných ako osôb povinných na náhradu za živý a mŕtvy inventár bolo zrejmé už z listinných dôkazov predložených okresnému súdu sťažovateľkou 10. marca 1997. Okrem toho si okresný súd zadovážil výpisy z obchodného registra (18. novembra 1998) ešte pred výzvou sťažovateľke (11. februára 1999);
- od 7. septembra 1999 (sťažovateľka sa odvolala proti uzneseniu okresného súdu z 21. júla 1999) do 22. februára 2000 (krajskému súdu bol doručený spis na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky), t. j. v trvaní viac ako 5 mesiacov, pričom v tomto období okresný súd zisťoval skutočnosti ohľadne vyhlásenia konkurzného konania na žalovaných, aj napriek tomu, že konanie už z tohto dôvodu prerušil;
- 11. júla 2001 (sťažovateľka sa odvolala proti uzneseniu okresného súdu z 28. mája 2001) do 21. januára 2002 (krajskému súdu bol doručený spis na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky), t. j. v trvaní viac ako 6 mesiacov;
- od 28. marca 2002 (spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu) do 28. novembra 2002 (okresný súd začal dokazovanie vo veci vyžiadanim „rozdeľovacieho protokolu“ od regionálnej služby, t. j. v trvaní viac ako 8 mesiacov);
- od 16. júna 2003 (okresný súd druhýkrát adresoval výzvu žalovanému v II. rade) do 30. októbra 2003 (okresný súd uznesením uložil žalovanému v II. rade poriadkovú pokutu), t. j. v trvaní viac ako 4 mesiace;
- od 8. decembra 2003 (žalovaný v II. rade sa odvolal proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty) do 16. augusta 2004 (spis bol doručený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného v II. rade), t. j. v trvaní viac ako 7 mesiacov.

Okresný súd tak spôsobil v dôsledku svojej nečinnosti bez existencie akejkoľvek zákonnej prekážky zbytočné prietahy v konaní v celkovej dĺžke viac ako 8 rokov, pričom okresný súd konanie stále vedie v registri nejasných podaní.

Zo spisu ďalej vyplýva, že okresný súd vo veci vykazoval nielen nečinnosť, ale aj keď vo veci vykonával procesné úkony, tieto boli neefektívne, v dôsledku čoho sa konanie tiež neúmerne predlžovalo. Za takéto neefektívne konanie okresného súdu je možné označiť napríklad nedostatočné poučenie sťažovateľky o náležitostiach žalobného návrhu, ale i jeho rozhodnutie zo 17. marca 1997 zrušené rozhodnutím krajského súdu z 30. septembra 1997, rozhodnutie z 28. mája 2001 zrušené rozhodnutím krajského súdu z 31. januára 2002 z dôvodu, že žalobný návrh sťažovateľky bol podľa odvolacieho súdu úplný a spĺňal všetky zákonné náležitosti.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 483/04 z 27. apríla 2004 argumentoval, že „ (...) súd postupoval plynule a s ohľadom na značnú pracovnú zaťaženosť sudcov i primeraným tempom“.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbačuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a nadväzne na to neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. IV. ÚS 58/02).

Ústavný súd, vychádzajúc z hodnotenia postupu okresného súdu podľa uvedených troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Nc 1519/93 bolo porušené označené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľky ústavný súd prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 11 Nc 1519/93 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 750 000 Sk ako náhradu ujmy, ktorá jej bola spôsobená tým, že *„namiesto dosiahnutia aspoň čiastočnej nápravy krívd, páchaných na sťažovateľke a jej právnych predchodcoch v 50. rokoch, keď im bol zhabaný celý majetok (...) je sťažovateľka už jedenásť rokov vystavovaná neúnosnému psychickému napätiu v dôsledku správneho a teraz súdneho konania. (...) Toto napätie je umocňované skutočnosťou, že niektoré z povinných subjektov počas trvania súdneho konania vstúpili do konkurzu a do likvidácie, čím sa vymáhateľnosť uplatneného nároku minimalizovala, a teda pravdepodobnosť na nápravu krívd je takmer nulová“*.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti prebiehajúceho konania, ako aj všetky okolnosti zakladajúce porušenie označeného základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Dobu viac ako dvanásť rokov bez jediného rozhodnutia vo veci samej sťažovateľka musí vnímať ako ďalšiu krivdu. Podľa ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby občan čakal na

výsledok súdneho sporu takú dlhú dobu a aby stav konania bol taký, ako bol zistený v prípade sťažovateľky. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, zohľadniac podiel okresného súdu, ako aj podiel sťažovateľky na dĺžke konania ústavný súd dospel k záveru, že je potrebné sťažovateľke priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu.

Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 29 112 Sk (za dva úkony právnej služby po 14 420 Sk a dvakrát režijný paušál po 136 Sk) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 a § 25 vyhlášky. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 534 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku roku 2003 vo výške 13 602 Sk) a hodnota režijného paušálu je 136 Sk.

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, písomné podanie ústavnému súdu) uskutočnené v roku 2004 v hodnote 9 070 Sk (2 x 4 534 Sk) po zaokrúhlení a dvakrát náhradu režijného paušálu vo výške 272 Sk (2 x 136 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej výške 9 342 Sk.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľke úhradu trov konania podľa § 13 ods. 1 vyhlášky, pretože predmet konania pred ústavným súdom, ktorým je ochrana základných práv a slobôd, je zásadne neoceniteľný peniazmi.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2004